

Avrupa Birliği'nin 2006 -2013 Mali Perspektifi'nin Oluřumu, Geleneksel Uzlaşmalık Alanları ve Türkiye zerine Olası Etkileri

2005 yılının ikinci yarısında İngiltere Dönem Başkanlığı süresince AB dâhilinde oluşan en büyük kriz alanlarından biri de; Avrupa Birliği'nin 2006–2013 dönemi harcamalarının karşılanacağı Birlik btcesinin belirlenmesi hususunda yaşandı. 15–16 Aralık 2005 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilen Zirve; İngiltere, Fransa ve yeni Birlik yesi olan ülkelerin önümüzdeki dönem mali perspektifine ilişkin derin fikir ayrılıkları ve çıkarları olması sebebiyle son derece gergin ve sorunlu geçti. AB'nin kronik yumuşak karnı olarak nitelenen bte ve mali perspektiflerin kararlaştırılması konusunda bazı tespitlerde bulunak için öncelikle btcenin hazırlanması prosedürü hakkında fikir sahibi olmak gerekir.

AB Mali Perspektiflerinin Planlanması ve Kabul Edilme Prosedürü

Avrupa Birliği btcesinin kompozisyonu ve harcama alanları özellikle Lizbon Stratejisi Belgesi uyarınca daha rekabetçi bir Avrupa ekonomik alanı yaratmak adına öngörülen hedeflerin gerçekleştirilmesinde kullanılan en etkili araçlardan biridir. 1970 yılına kadar sadece ye ülkelerin transferleriyle oluşturulan AB btcesi, bu tarihten itibaren öz kaynak sistemine dayanmaktadır. AB btcesinin temelini oluşturan öz kaynak sistemine göre, AB btcesinin gelir kalemleri;

- Şeker ve glükoz üretiminden elde edilen gelirler ve Ortak Gümrük Tarifesi çerçevesinde elde edilen gümrük vergisi gelirlerinin oluřturduđu geleneksel öz kaynaklar,
- ye ülkelerin katma değer vergisi gelirlerinin yüzde 0,5'i,
- ye lkelerin GSMH'sinin belirli bir oranından elde edile gelirlerden oluřmaktadır¹.

Topluluk btcesinin hazırlanmasında ve öncelikli kaynak aktarılması gereken alanların belirlenmesinde ise en büyük görev Avrupa Komisyonu'na düşmektedir. Komisyon, her yıl Mart ayında bir sonraki yılın ihtiyaçlarını göz önünde tutarak bir belge hazırlar ve bu belgeyi kendi görüşleri ile birlikte Avrupa Konseyi'ne ve Avrupa Parlamentosu'na gönderir. Konsey

¹ "Türkiye'nin yeliđinin AB'ye Muhtemel Etkileri"; DPT, 2004.

ve Parlamento söz konusu belgeyi, inceleyerek görüşlerini Komisyona bildirirler. Topluluğun çeşitli organları (Konsey, Parlamento, Adalet Divanı, Ekonomik ve Sosyal Komite, Sayıştay) bir sonraki yıla ilişkin harcama tahminlerini en geç Temmuz ayına kadar Komisyona iletirler. Komisyon, en geç 1 Eylül tarihine kadar kendisine intikal eden teklifleri de dikkate alarak bütçe taslağını hazırlar ve Konsey'e sunar.

Konsey, Bütçe taslağını inceledikten sonra Bütçe tasarısına dönüştürerek 5 Ekim tarihine kadar Parlamenta intikal ettirir. Parlamento 45 günlük bir süre zarfında Bütçe tasarısı üzerindeki incelemelerini tamamlamak zorundadır. Parlamento, Bütçe tasarısını komisyonlar aracılığı ile inceler ve Bütçe raportörü, parlamenterlerin ve siyasi parti gruplarının da görüşlerini aldıktan sonra, hazırladığı raporu Parlamantonun genel kuruluna sunar.

Parlamento, Bütçeyi Konsey'den geldiği gibi kabul ederse, Bütçe kesinleşir. Parlamento, Bütçe üzerinde sadece zorunlu olmayan gider kalemlerinde değişiklikler yapmaya yetkili olup, Bütçenin bu kalemlerinde değişiklikler yapmışsa, Bütçe tasarısı yeniden Konseye gönderilir. Konsey, Parlamantonun değişiklik önerilerini aynen benimserse Bütçe kabul edilmiş olur ve kesinleşir. Ancak, Konsey Parlamantonun görüşlerini benimsemez ve tasarıda değişiklikler yaparsa, Bütçe tasarısı yeniden Parlamenta döner.

Parlamento kendisine ikinci defa gelen tasarı üzerindeki incelemelerini 15 gün içinde sonuçlandırmak zorundadır. Eğer Parlamento kendisine ikinci defa gelen Bütçeyi aynen kabul ederse Bütçe kesinleşir ve yürürlüğe girer. Eğer Parlamento gelen tasarıyı yine kabul etmezse konu karma bir komisyona havale edilir.

Parlamento ve Konsey arasında oluşturulan karma komisyonda anlaşma sağlanırsa, tasarı Parlamenta onaylanarak yürürlüğe girer. Aksi takdirde, yani karma komisyonda anlaşma sağlanamazsa tasarının tümü Parlamento tarafından reddedilir. Bu durumda Konsey yeni bir Bütçe tasarısı hazırlar ve aynı prosedür tekrar işlemeye başlar⁹.

⁹ Şahin, a.g.e., s.29,30.

Şekil : 1 - Avrupa Birliği Bütçesinin Hazırlanmasının Safhaları

Topluluğun çeşitli organlarının (Konsey, Parlamento, Adalet Divanı, Ekonomik ve Sosyal Komite, Sayıştay) harcamalarına ilişkin tahminlerini tespit etmeleri.	
↓	
Komisyona gider tahminlerinin bildirilmesi	<u>1 Temmuz (en geç)</u>
↓	
Komisyonun ilk taslağı hazırlaması	Temmuz-Ağustos
↓	
Bütçe taslağının Konseye sunulması	1 Eylül (en geç)
↓	
Konsey tarafından Bütçe tasarısının hazırlanması	Eylül
↓	
Tasarının Parlamento'ya gönderilmesi	5 Ekim
↓	
Tasarının Parlamento tarafından incelenmesi	Azami 45 gün
↓	
Bütçede değişiklikler yapılmışsa	Parlamento Bütçeyi onaylamışsa, Bütçe kesinleşir,
↓	
Konseye ikinci inceleme için döner.	15 gün (azami)
↓	
Konsey Parlamentodaki değişiklikleri kabul etmemişse	Konsey Parliamentonun yaptığı değişiklikleri kabul ederse Bütçe kesinleşir.
↓	
Parlamento'ya ikinci defa gönderilir	Parlamento Bütçeyi kabul ederse, Bütçe kesinleşir,
↓	
Parlamento Konseyden gelen tasarımı kabul etmezse	
↓	
Uzlaşma Prosedürü	Anlaşma sağlanırsa Bütçe kabul edilerek yürürlüğe girer.
↓	
Bütçe Parlamento tarafından reddilir	
↓	
Konsey yeni Bütçe tasarısı hazırlar.	Prosedür yeniden başlar

AB Bütçesinde Tartışmanın Temel Nedenleri ve Geleneksel İngiltere Fransa Çekişmesi

AB'nin 2007–2013 bütçesinin büyüklüğü, harcama alanları ve bütçeye yapılacak ülke katkılarının miktarı üzerine yapılan tartışmanın altında aslında AB'nin iki lokomotif ekonomisi İngiltere ve Fransa arasında geleneksel olarak süregelen bir anlaşmazlık yatmaktadır. 15–16 Aralık 2005 tarihli, Brüksel Zirvesi sonucunda varılan anlaşma özellikle gelirler konusunda önemli değişiklikleri beraberinde getirdi, ancak bunu önemli bir iyileştirme olarak değerlendirmek zor çünkü esasen alınan yeni tedbirler daha karmaşık bir yapıyı da beraberinde getirmiştir. Buna ilaveten, AB bütçesine getirilen eleştiriler; harcamaların dağılımı ve bu harcamaların Lizbon stratejisinin önceliklerine yönelik yapılmıyor olması alanlarında yoğunlaşmıştır. Daha spesifik ifade etmek gerekirse; çoğu zaman bütçenin tarım gibi AB'nin rekabet gücüne artı değer getirmeyecek alanlara çok fazla harcama yapıyor olmasına karşın Ar-Ge, inovasyon ve teknoloji alanlarında görece olarak az bütçe ayırdığı iddia ediliyor. 2007–2013 mali perspektifinde de; bu sorunun çözümüne yönelik sembolik girişimler haricinde somut ilerleme ve kazanımlar elde edilmemiştir.

Tablo I. 2006-2013 Mali Perspektifinin İşlevsel/Sektörel Dağılımı

	Komisyon Önerisi	Lüksemburg Anlaşması	Nihai Çalışma	% değişim Komisyon	% değişim Lüksemburg
Büyüme ve İstihdam için Rekabet	121.687	72.010	72.010	- 40.80%	0.00 %
Büyüme ve İstihdam için Uyum	336.308	306.508	308.119	- 8.38%	0.50 %
Doğal Kaynakların Korunması ve İşletilmesi	400.294	377.801	362.105	- 9.54%	- 4.15 %
Vatandaşlık, özgürlük, güvenlik ve adalet	14.724	11.000	10.270	- 30.25%	- 6.64 %
Küresel Güç olarak AB	62.770	50.010	50.010	- 20.30%	0.00 %
Toplam idari harcamalar	57.670	50.300	50.300	- 12.80%	0.00 %
Toplam	993.453	867.629	852.814	- 14.16%	-1.71 % ²

Rakamlarla net olarak ifade edecek olursak; nihai olarak anlaşılan 2006-2013 mali perspektifinde; 27 üyeli Birliğin³ bütçesi; AB üye ülkelerinin toplam milli gelirlerinin

² Tabloda kullanılan rakamsal değerlerin bir kısmı Jorge Nunez Ferrer'in CEPS'de yayınlanan "Bütçe Anlaşması: Tüm Bu Karmaşaya Değdi mi?" başlıklı makalesinden alınmıştır.

³ 25 üye ülke ve 2007 yılında tam üye olmaları planlanan Romanya ile Bulgaristan kastedilmiştir.

%1.045'ine, yani; 862,363 milyar Euro olarak belirlenmiştir. İngiltere'nin, Topluluğa yaptığı mali katkıdan kesinti miktarının bu 7 yıllık süre zarfında 10,5 milyar Euro miktarında azaltılması kabul edilmiş; buna karşılık Topluluk bütçesinin tüm harcama kalemlerinin 2008 – 2009 döneminde gözden geçirilmesi yönünde anlaşmaya varılmıştır. İngiltere'nin bütçeye sağladığı katkıdan aldığı geri ödemenin anılan dönemde aşamalı olarak terk edilecek olması 2013 yılından başlayarak AB genişlemelerinin finansmanına katkı yapacağı düşünülmüştür.

Bütçe tartışmalarının henüz başlangıcında İngiltere dönem başkanlığı, hazırladığı bütçe tasarısı ile AB'nin toplam gayri safi milli hâsılasının % 1,03'ü büyüklüğünde bir bütçe önermişti. Bir önceki dönem başkanı Lüksemburg ise toplam gayri safi milli hâsılasının % 1,06 büyüklüğünde bir bütçeyi yeterli görmüştü. İngiltere'nin bütçe kesintisi önerileri daha çok yeni üye ülkelere yapılacak kalkınma yardımları ve tarım politikası bütçe paylarının yeniden gözden geçirilmesi noktalarına odaklanıyordu. Dolayısıyla İngiltere'nin önerileri 10 yeni üye ülke ve “Ortak Tarım Politikası”ndan en çok pay alan Fransa tarafından eleştirildi.

İngiltere'nin karşı çıktığı bir diğer nokta, İngiltere'nin almakta olduğu ‘bütçeye katkı indirimi’nden vazgeçmek istememesi oldu. İngiltere 1984 yılında varılan anlaşma gereği, ekonomisinde tarımın az yer tutması ve tarım sektörünün verimliliği nedeniyle, AB bütçesine yaptığı katkının bir bölümünün ‘bütçeye katkı indirimi’ olarak geri almakta. AB'nin en gelişmiş ve dinamik ekonomilerinden birine sahip olan İngiltere'nin hali hazırda bu katkıyı alıyor olması özellikle bütçeye büyük katkıda bulunan Almanya, Hollanda ve İsveç tarafından kendilerine benzeri bir indirimin uygulanmaması sebebiyle eleştirilmiştir.

Diğer taraftan Fransa ise özellikle İngiltere tarafından Ortak Tarım Politikası'ndan aldığı yüksek pay nedeniyle eleştirildi. İngiltere, AB'nin dünyanın en rekabetçi ekonomilerinden birine sahip olmak için tarım yerine yüksek teknolojiye, araştırma-geliştirmeye yatırım yapması gerektiğini savundu. Fransa ise 2014 yılından önce tarıma verilen destekte en ufak bir azalmanın gündeme gelmesini istemedi.

Bütçe tartışmalarındaki son nokta ise yeni Birlik üyesi olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin bütçeden alacağı kalkınma paylarıyla ilgili oldu. Özellikle İngiltere'nin bu payda kesintiye gidilmesini istemesi yeni üye ülkeleri rahatsız etti.

Nihai anlaşma sonunda, üye ülkelerin 2006-2013 bütçesine katılımları aşağıda ki tabloda gösterilmiştir:

Tablo II. 2006-2013 Bütçesine AB Üye Ülkelerinin Katkısı (%)

Almanya:	% 20.50	İtalya:	% 12.86
Bulgaristan:	% 0.14	Kıbrıs:	% 0.09
Çek Cumhuriyeti	% 0.51	Letonya:	% 0.07
Danimarka:	% 2.00	Litvanya:	% 0.12
Belçika:	% 3.53	Lüksemburg:	% 0.27
Estonya:	% 0.05	Macaristan:	% 0.55
Finlandiya:	% 1.47	Malta:	% 0.03
Fransa:	% 19.55	Polonya:	% 1.30
Hollanda:	% 4.85	Portekiz:	% 1.15
İngiltere:	% 14.82	Romanya:	% 0.37
İspanya:	% 7.85	Slovenya	% 0.21
İsveç:	% 2.74	Slovakya:	% 0.18
İrlanda:	% 0.91	Yunanistan:	% 1.47
Avusturya	% 2.74		

Tablo II’de görüldüğü üzere; AB bütçesine en çok net katkı yapan ülkeler, sırasıyla; Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya olmuştur.

AB Bütçesinde Uzlaşma Arayışları

Bütçe tartışmalarının henüz başında İngiltere’nin önerilerine AB ülkelerinin büyük çoğunluğu karşı çıktı. İngiltere’nin ilk önerisi üzerine bir açıklama yapan Komisyon Başkanı Barroso⁴, mevcut tartışmalarda beş noktanın altını çizerek ve önerilerin bu doğrultuda oluşturulmasını istedi. Barroso;

- i) Bütçenin, İngiltere’nin öngördüğü miktardan daha fazla olması,
- ii) Yeni üye ülkelere, kalkınmalarını sağlayacak daha adil bir zemin sağlanması,
- iii) İngiltere’nin ‘katkı payı indirimi’ nin değiştirilmesi,
- iv) Kapsamlı bir gözden geçirme hükmünün yer alması,
- v) Avrupa Parlamentosu’nun katkısına daha fazla yer verilmesi gerektiği yolunda görüş bildirdi.

Sonuç olarak 15-16 Aralık (2005) Brüksel Zirvesi’nde; Barroso’nun önerilerinin dikkate alınarak uzlaşmaya varılmıştır. Uzlaşmaya varılmasında Almanya’nın da yeni bir öneri sunmasının etkisi oldu. Almanya’nın önerisi olan AB toplam gayrisafı hasılasının %1,045’ine karşılık gelen toplam 865,2 milyar Euro’luk bütçe kabul edilmiş oldu. İngiltere yeni bütçe ile geri adım atmak

⁴ 21 Eylül 2005, Avrupa Komisyonu Basın Açıklaması Brüksel

durumunda kaldı. Buna göre; dönem başkanı İngiltere son dönemde ‘bütçeye katkı indirimi’nden 7 yılda 10 milyar 500 milyon Euro kesinti yapılmasına ve 2014 yılında uygulanacak şekilde ‘katkı indirimi’nin aşamalı olarak kaldırılmasına razı oldu. İngiltere, bunun karşılığında AB Komisyonu’nun 2008-2009 döneminde, birliğin harcamalarını gözden geçirmesini kabul ettirdi. İngiltere’nin bu manevra ile Fransa’nın Ortak Tarım Politikası’ndan aldığı katkıyı azaltma girişiminde olduğu yorumlanabilir. Bütçenin gözden geçirilmesi, Ortak Tarım Politikası’nın Fransa aleyhine revize edilmesiyle sonuçlanmasa da bu konunun yeniden tartışılmasına neden olacağı aşikardır. Bununla birlikte her durumda Fransa’nın OTP’den alacağı payın da, 2007 veya 2008 yıllarında Birliğe katılmaları planlanan Romanya ve Bulgaristan’ın mevcut havuzdan alacağı pay nedeniyle kesintiye uğraması beklenebilir.

2005 Haziran’ında Lüksemburg tarafından hazırlanan bütçe taslağında; 2006–2013 mali perspektifinde yer alması öngörülen yeni üye ülkeler için kalkınma fonlarının Lüksemburg önerisine göre daha az olmakla birlikte İngiltere’nin önerisinden 7 milyar euro daha fazla katkı almış oldu. Aynı zamanda fonların kullanımına izin verilen süre de uzatıldı. Böylece yeni bütçeden en karlı çıkan taraflardan birisi yeni üyeler bloğu oldu.

Tartışmanın en önemli taraflarından olan İngiltere, kendisi için öngörülen bütçeye katkı indiriminin bir kısmından vazgeçse de indirimin önemli bir kısmını korumasının yanı sıra mali çerçeveye eklenen “bütçenin 2008 yılında kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesi” ibaresi ile Birliğin tarım fonunun azaltılması konusundaki iddiasını korumuş oldu. Bu kazanıma ek olarak; Fransa ve İtalya’nın bütçeye 2007 yılından itibaren İngiltere ile eşit net katkı yapmasını sağladı.

Yukarıda değinilen bütçe kabulü prosedürü uyarınca; 2006 – 2013 bütçesinin yürürlüğe girmesi için bu aşamadan sonra Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanması gerekiyor. Parlamento, her ne kadar, AB’nin rekabet gücünü artıracak düşünülen alanlarda harcamaların daha yüksek olduğu bir bütçeden yana olduğunu ortaya koymuş olsa da; varılan uzlaşımın bozulmaması adına bütçeyi onaylaması bekleniyor.

AB’de Bütçe Tartışmaları ve Türkiye

Avrupa Birliği bütçesi tartışmaları ayrıca kısa vadede Türkiye’nin müzakerelerdeki motivasyonu, orta vadede ise üyeliğiyle bağlantılı tartışacağı en önemli konulardan biri olacaktır. Kişi başına düşen milli gelir açısından Birliğin muhtemel en yoksul ülkesi olacak

Türkiye, çok büyük bir ihtimalle katılımıyla daha önce katılan ülkelere dağıtılan fonlar kadar pay alamayacaktır. Fakat, katılım öncesi mali yardım bir kısım *euro-skeptiklerin* iddia ettiği ölçüde kısıtlı ve işlevsiz olmayacaktır.

Bu noktada, DPT tarafından 2004 yılında yapılan modelleme, güvenilirliği yüksek bir çalışma olarak nitelenebilir. Türkiye'nin AB'ye üye olması durumunda 2004 yılı için, AB bütçesine geleneksel öz kaynaklar kapsamında yaklaşık 612 milyon euro, 2014 yılında 1.493 milyon euro ve 2020 yılında 2.619 milyon euro tutarında kaynak aktaracağı tahmin edilmektedir.

	2004	2014	2020
Şeker Üretimi (1000 ton)	1.830	1.500	1.500
Ton Başına Vergi Miktarı (euro)	51	51	51
Toplam Şeker Üretim Vergisi (milyon euro)	93.3	76.5	76.5
GSYİH (milyon euro)	241.017	638.425	1.138.681
Gümrük Vergilerinin GSYİH'ya Oranı	0.003	0.003	0.003
Gümrük Vergisi Miktarı (milyon euro)	723.1	1.915.3	3.416
TOPLAM	816.4	1.991.8	3.493.5
Maliyetler için Kesilecek %25lik Miktar (milyon euro)	204.1	497.9	873.1
Toplam Özkaynaklar Katkısı (milyon euro)	612.3	1.493.8	2.619.4

Öte yandan, Türkiye'nin müzakere döneminde AB fonlarını kullanma kapasitesinin AB'ye yeni üye olan ülkelerin kullanım kapasitelerinin ortalamasının üzerinde gerçekleşmesi durumunda, üyelik sonrasında AB'nin yapısal fonlarından daha fazla kaynak kullanması mümkün olabilecektir. 2014 yılında Türkiye'nin AB fonlarını kullanma kapasitesi GSYİH'nın yüzde 1'i seviyesine çıkması durumunda, aşağıdaki Tablo'da da görüldüğü üzere, Türkiye'nin AB bütçesinden alacağı net kaynak yaklaşık 7,9 milyar euro, 2020 yılında ise yaklaşık 10 milyar euro olacaktır.

	2014	2020	milyon euro
Gelirler			
Geleneksel öz kaynaklar	1.494	2.619	
KDV Gelirleri	255	456	
GSYİH Katkısı	3.192	5.693	
Toplam (1)	4.941	8.768	
Harcama			
Tarım	6.439	7.389	
Yapısal Harcamalar	6.384	11.387	
Toplam (2)	12.283	18.776	
NET DENGE (2)-(1)	7.882	10.008	

Yukarıda tabloda ifade edilen varsayımlar çerçevesinde, Türkiye'nin AB'ye üyeliği durumunda AB bütçesine getireceği net maliyetin 2014 yılında yaklaşık 5,9 milyar euro, 2020 yılında ise 6,5 milyar euro olacağı tahmin edilmektedir. Bu maliyetler ise bütçe içerisinde

yapısal fonlara ayrılan bölümden ve diğer üyelik öncesi mali yardım kanalları vasıtasıyla finanse edilecektir.

Öte yandan, gerek Sonuç Bildirgesinde gerekse Topluluk bütçesinin detaylı açıklamasında 2007 yılında tam üye olmaları beklenen Romanya ve Bulgaristan'a yer verilirken Türkiye ile ilgili bir öngöründen veya bütçe payından bahsedilmemiştir. Ancak Türkiye'ye spesifik olarak atıfta bulunulmaması Türkiye'nin üyelik öncesi mali yardımlardan faydalanmayacağı anlamına gelmez. Türkiye, AB'nin Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerine yönelik 5. genişlemesinde üye ülkelerin yararlandığı tutarlara kıyasla az olmakla beraber, AB yapısal fonları, diğer üyelik öncesi programları ve proje bazlı hibeler vasıtasıyla mali yardım alacaktır.

Sonuç

Zirve sonunda bir anlaşmaya varıldıysa da AB bütçesinin özellikle genişlemenin sürmesi ve referandum krizleriyle birlikte, önümüzdeki dönemlerde yeni tartışmalara açık olduğu bir kez daha gözler önüne serilmiş oldu.

2006-2013 mali perspektifine ilişkin en büyük eleştiri ise bütçenin harcama önceliklerinin Lizbon Stratejisi önceliklerine uyumlu bir şekilde değiştirilmemesinden kaynaklanıyor. En önemli bütçe kalemi olarak görülen yeni Rekabet ve İstihdam Başlığı altındaki harcamalar bile herhangi bir değişikliğe uğramıyor. Bütçenin, AB'nin sorunlarına uygun bir şekilde adapte edilmemiş 'eski' bir bütçe olduğu söylenebilir. Bu durumda Lüksemburg önerisinin reddedilmesinin İngiltere'de bile bu kadar ses getirmesinin yerinde olup olmadığını düşünmek mümkün, ancak bunu 2008/2009 gözden geçirme sürecinden sonra görebileceğiz.

AB bütçe mekanizması açısından Türkiye'ye ilişkin bir çıkarımda bulunacak olursak; Türkiye, üyeliği halinde, bir yandan Bütçe giderlerine katkı yapmaya zorunlu olurken, diğer yandan AB Bütçesinden üyelik öncesi döneme kıyasla çok daha etkin yararlanma imkânlarını da bulacaktır. Bütçenin en büyük gider kalemlerini teşkil eden tarımsal fon kaynakları ile Yapısal Fon imkânlarından, Türkiye, önemli ölçüde yararlanacaktır. Türkiye'nin bahsedilen fonlardan ve kaynaklarından temin edeceği mali imkânların hacmi, AB'nin yapısını iyi tanınması ve AB standartlarında projeler üretmesi ile doğrudan ilişkilidir.